

HAZAFELTÁMASZTÁS

NAPLO

Előfizetési árak:

Helyben:	Vidéken:
1 óra 1 K.	1 óra 1-50 K.
3 évre 3 K.	3 évre 4-50 K.
6 évre 6 K.	6 évre 9- K.
1 évre 12 K.	1 évre 18- K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Szent István-tér 1.
 Tel.: 2222.
 Egyes szám: 4 fillér.
 Hirdetési díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

Új korszak küszöbén.

Főlöszleges ma már minduntalan hangsúlyozni, — hiszen mindenki tudja —, hogy az egész hadviselés, az ország jövője és mindnyájunk boldogulása nagyrészt a hadikölcsönök sikerében gyökerezik.

A hadikölcsönjegyzés hasonlatos a földvásárláshoz, mert lelki közösséget teremt a házával és biztos kamatot hoz, akárcsak a föld — ha e kamat nem is oly nagy, mint a földből származó jövedelem, de viszont független az időjárás és elemi csapásoktól.

Nem csoda tehát, hogy a hadikölcsönpapírt mindenütt szívesen fogadják. Tulajdonképpen készpénz az, amely mégis kamatot hoz; ha osztolni kell rajta, könnyen elosztható, nem úgy mint a föld, melynek minden darabja különböző értékű; s végül, ha majd ismét lehetséges lesz, a hadikölcsön papírral könnyű lesz földet is, házat is vásárolni. Addig a legjobban így van elhelyezve a pénz.

Mindehhez járul még, — amit elsősorban kell említeni, — minden magyar ember biztos tudomással bír arról, hogy szüksége van rá a hazának, mert olyan nagy vállalkozásban van most a nemzet, hogy nincs a világnak egy oly bankja sem, amely egyedül tudná előteremteni az ahhoz szükséges pénzt. A haza minden polgárának hozzá kell segíteni valamit, mert a sok-sok kisebb-nagyobb jegyzésből gyűlik majd össze az a nagy erő, amellyel a biztos sikert kivívhatjuk.

Ne számolja most senki, hogy hányadik hadikölcsön jegyzés folyik. Ráérünk azt akkor megszámlálni, amikor már végkép elfogytak. Az a lényeges csupán, hogy ha majd már a békekölcsönök jönnek, akkor büszkeséggel tekinthessünk vissza ezekre a ma még beláthatatlanul hatalmas, történelmi időkre.

Mert ami most történik a világon, az egy új korszak

születése kínos keservek és világfájdalmak közepette s bizony mindig nagy dolog az, amikor valami születik. Ez a világra rászakadt fájdalom napról-napra új eszméket érlel meg a népek agyvelejében, a lelkek átfomáldódnak s új korszakot hirdető új eszmék röppennek ki a világba.

De csaihatatlan jelekből következtethető, hogy a szenvedés már nem tarthat sokáig. Bár ma még csak virágokat látunk a fákon, jól tudjuk, hogy a virághől lesz a gyümölcs s azt megérlelni csak a hazaszeretet melegével és a kötelességteljesítés munkájával lehet.

A Székesfehérvári Központi Szeszfőző Szövetkezet közgyűlése.

Vasárnap dé. e. 10 órakor tartotta a Székesfehérvári Központi Szeszfőző Szövetkezet közgyűlését. A belv. kath. kör termében tartott közgyűlésen egy a helybeliek, mint a vidéki tagok is igen szép számban jelentek meg.

A gyűlést dr. Kövess István ügyvéd a karácsony-ünnepnapján tartott alakuló gyűlésen kiadott szerződés bizottság elnöke nyitotta meg, s őt követőkháttal a közgyűlés elnökevé is megválasztották. A jegyző pedig Ketskés Elek, a Székesfehérvári Hiteleszövetkezet ügyvezető igazgatója, a szeszfőző szövetkezet szervezésének főmozgatója lett.

A gyűlés megnyitása után az elnök felkérte Ketskés Eleket, hogy ismertesse a szövetkezet céljait, eszközeit, szervezésének eddigi eredményeit. Ketskés Elek minden idévágó, fontosabb kérdésre kiterjedő előadásában rámutatott arra, hogy a szövetkezet eszme terhodítása milyen fontos érdeke úgy a termelőnek, mint a fogyasztónak; kifejtette az új szeszadó törvény céljait és következményeit; felsorolta azokat a nagy feladatokat, amelyeknek megoldása a szövetkezetre vár; megvilágította mindazokat a az előnyöket, amelyeket tagjainak a szeszfőző szövetkezet nyújt. Különösen kiemelte, hogy ő főként azért ajánlotta fel a legnagyobb örömmel közreműködését a szövetkezet megszervezésére, mert igen sokat remél ennek működésétől a gyümölcstermelés és értékesítés fellendítése körül.

Majd elsorolta a szervezés eddigi eredményeit; eszerint az eddigi beérkezett gyűjtővek tanúsága szerint több 400 tag jelentkezett, ezek kb. 1200 fölterest jegyeztek, sőt ennek nagy részét már be is fizették. Megállapította tehát, hogy máris sokkal nagyobb alapítókéval rendelkezik a szövetkezet, mint

amennyit a miniszterium, mint a legkevesebbet megkíván. Előadása végén felkérte a jelenlevőket, hogy esetleges kétségei kelt adják elő; szívesen megadja azonnal a kívánt fölvilágosítást.

Hj. Lits Ferenc szólaít (fel) ezután, egy kétséget óhajtván eloszlatni. Rámutatott arra, hogy a szövetkezet feltétlenül megbízható műszerek segítségével egész pontosan meg fogja állapítani minden beszolgáltatandó anyag szeszértékét, tehát mindenki csak őt méltón megillető árra számíthat.

Utána Ketskés Elek pontrólpontra felolvasta és ismertette az alapszabályokat; azokat a közgyűlés egyhangulag el is fogadta. Majd bemutatta a pénzügyminiszter engedélyét is; ebben a szövetkezetnek a székesfehérvári járás 26 községének területére kiterjedő körzettel kizárólagos jogot adott a Székesfehérvári felállítandó központi szeszfőző felállítására és törköly, söprű és gyümölcs kifőző sére; megengedvén egyuttal azt is, hogy körzetének egyes pontjain ne csak beváltó állomásokat létesítsen, de esetleg depártyó készülékeket is felállíthasson. Külön is hangsúlyozta az engedély azt, hogy a kisüstökkel való főzést a szövetkezet működésének területének senkinek nem fogja megengedni. Ezzel tehát meg a reményét is elosztatta azoknak, akik azért maradtak eleddig távol, mert még egyre csak abban bíztak, hogy legalább egy-két kisüstnek megkegyelmez a miniszter.

Most ezután megválasztotta a közgyűlés az igazgatóságot és felügyelő bizottságot. Az elnök megokolt előterjesztésére egyelőre csak 8 igazgatót és 3 főtagot választottak, hogy a még ezután csatlakozó községek bizottságainak képviselőit is biztossítsák. Az új tagjai voltak: Almásy János, Hj. Lits Ferenc, Karl István, dr. Klaus György,

dr. Kövess István, Kreiner Sándor, Meszlényi Béla, Vida Pál. A fő tagjai: Bokor Lajos, Ketskés Elek és Szilágyi Imre.

A választásokkal a közgyűlés véget is ért, végül Vida Pál indítványára azelőknék a szervezés körül szerzett érdemeiért köszönetet szavazott a közgyűlés.

Közgyűlés után — úgy az igazgatóság, mint a felügyelő bizottság nyomában megtartotta első alakuló ülését. Ezen az igazgatóság elnökevé Karl István nagykereskedőt, a felügyelő bizottság elnökevé pedig Bokor Lajos ny. p. ü. felügyelőt választották meg; az ügyvezetésével pedig az igazgatóság dr. Kövess Istvánt bízta meg.

Látnivaló tehát mindezekből, hogy a Székesfehérvári Központi Szeszfőző Szövetkezetet nemcsak azért indult meg a legbiztosabb körülmények között, mert máris tekintélyes számú taggal és alapítókéval bír, hanem azért is, mert vezetése a legjobb kezekre került.

A németeknél se külön.

Egyik német újságban érdekes csoportosítást olvassuk a különböző szákszeleti cikkek árainak. A táblázat a következő: 2 drb. szappan most 10 márka, azelőtt 1 márka, tehát annyi mint egy mázsa silányabb rozs; 1 drb. ablaktörő bőr most 6 márka, azelőtt 2 márka, tehát annyi mint 3 drb. özbőr; 1 köteg zsinór most 5 márka, azelőtt 0-90 márka, tehát annyi mint 1 mázsa burgonya; 1 olló 5-50 márka, azelőtt tehát annyi mint 2 mázsa kalarábé; 1 doboz levélpapír most 9 márka, tehát annyi, mint fél mázsa hagyma; 3 méter vászonkendő most 12 márka, azelőtt 2-40 márka, tehát annyi mint egy mázsa alma; 1 méter gummiszalag most 3 márka, azelőtt 0-40 márka, tehát annyi mint 25 tojás; 1 pár félcipő 85 márka, azelőtt 16 márka, tehát annyi, mint egy egész tehénbőr; egy negyedkiló hársáta most 1-50 márka, azelőtt 0-40 márka, tehát annyi, mint 10 kelvirág; 4 doboz hering a 2-6 drb most 10 márka, azelőtt 1-40 márka, tehát annyi, mint 1 mázsa silányabb rozs. Bár természetesen a mázsa alatt a régi mázsa, tehát 56 kgr. értendő, az összehasonlítás mégis igen tanulságos. Szóval a németeknél is akadnak konjunktúrák.

Egyes szám ára 4 fillér.

Tönkrement szabók.

A háborús szabóműhelyek.

A napokban a belügyminiszter felkívást intézett a közönséghez, hogy senki se csináltsanak új ruhát. Ez figyelmeztetés igazán fölösleges volt. A nyári napfény nemcsak a hőmérő higanyát, de a ruha árát is felszította, úgy, hogy azok, akiknek hazafiasságára appellál, álmukban sem gondolnak új ruhára. A hadimilliómosok pedig a felkívást aligha veszik figyelembe.

Fölkérünk egy uri szabót, s az a szövet és ruhaárak horroris emelkedésétől és ezzel kapcsolatos kérdésekről az alábbi információval szolgál:

— Előre is kijelentem, hogy nemmi vagyunk az uszorsók, hanem bennünkre és velünk együtt a közönséget uszorsázzák ki az ügynökök és a szövetkereskedők. Németországban rend van e téren is, nálunk azonban a kormány mint sem tett a szövet uszora megállítására. A maximális most már nem segítene. A szabók most feleannyi ruhát sem készítenek, mint normális viszonyok között készítették. S ha a ruhaárak nagyobbak is, hasznuk annyi sincs, mint régebben, amikor a mainál jóval olcsóbban adták a ruhákat, mert akkor a szövet ára 17-18 korona volt, míg most átlag 70 korona méterje.

— Rendes áru most nincs. Az újonnan gyártott szövetek félgépjűből és pamutból készülnek a jó szövetet a hadsereg céljaira foglalják le. Ami jó áru forgalomba kerül, az mind régi béke időbeli gyártmány, mert még sok eldugott szövet van, s azt az ügynökök hajtják fel. A szabók azután

csak hogy árut kapjanak, minden árát kénytelenek megfizetni a jó szövetért.

— A nyári szövetek beszerzési ára 75-80 korona. A mellékek ára is óriási mértékben emelkedett, közel 2-300 százalékkal. Tegnap például bélesnek való selymet vettem annyit, hogy két kézzel könnyen össze lehet markolni. Öt ezer koronát fizettem érte. Egy tavaszi öltöny ára 4-500 korona. Egy felöltő 350-400 korona. Azelőtt 170-180 koronáért a legelegánsabb selymmel bélelt öltöny készült és azon több volt a hasznuk, mint a most készülő drága ruhákon. A munkabérek 95 százalékkal emelkedtek és a rendelések száma 50 százalékkal csökkent. Nagy szabóműhelyekben, ahol azelőtt 10-50 munkást alkalmaztak, most csak 1-2 dolgozik.

— A szabók rendes bevételőre negyven százaléknak, a fiatalabereknek, most nem kell pótlási ruha. Hol vannak azok a régi jó ruhák, amikor egy nyár tájban egy egy előkelőbb férfinak szalonjába egész csomó fiatalember jött össze és megvitatta a nyári ruhaújdonosságokat. Most csak idősebb férfiak rendelnek ruhát, ezek sem annyit mint béke idején. Csak éppen, amennyire szükségük van.

— Kis szabók nyomorognak. A szövetet ép oly drágán, sőt drágábban tudják csak megszerezni, mint a nagy szabók. De az ő vevőkörük a fixizetű kisexistenciákból áll, s azok a mostani áron nem rendelhetnek új ruhát. A régi ruhákat javíttatják és fordítatják át. Sok a változott súlyos viszonyok folytán kénytelen volt bezárni üzletét s még

azok jártak legjobban, akik katonai vagy hadifunkcionárius munkát kaptak. Az árak csökkenésére nincs kilátás. A téli szövetek, amiket már minden nagyobb cég

már most megrendelte, 80-90 koronások. A háború után is évekig fog tartani, amíg új szövet kellő igényben piacra kerül és lenyomja a nagy árakat.

Lisztjegyre kényszerítenek bennünket.

Csak a termelőnek szabad öröltetni.

Május végén másszor is aggódva és bizalommal vártuk, hogy milyen lesz a termés; most aggódásunk, remegésünk kétszeres. Háboruban a nyers anyagok fogytán minden attól függ, hogy bírjuk meg a hátralevő időt, — milyen lesz az új termés.

Az természetes, hogy az idej gabonatermés felhasználásáról is kormányrendelet készül. De minden hatóságnak, kerületnek állást kell foglalnia az ellen a terv ellen, amelyre a legkomolyabban készülnek, hogy t. i. az idén nem adnak ki gabonabevásárlási engedélyeket, csak a termelő öröltethet búzát, mindenki más liszt és kenyérgyget kap.

E terv, amely a praktikus szempontok teljes figyelmen kívül hagyása mellett készült, — megháromszorozza az elálatlanok számát s éhséggel fenyegeti mindazokat, akiknek nem terem búzájuk. Magyarországon megfelelő raktárak hijján annyi gabonát és lisztet elraktározni, hogy abból min-

denkinek jusson, akinek magának nem termelt, képtelenség. Lehetetlen a júliusban kicsépeelt nyirkos gabonát megöröltetni.

Nem lehet arra számítani, hogy az ügyis túlságosan igénybevevő vasut majd egész éven át pontosan elviszi a lisztet oda, ahol szükség van rá. S végül azt a célt sem lehet elérni, hogy a termelő a gabona maximális áránál ne kérjen többet, mert most a termelőnek lisztje lesz s ezt a nagy kereslet folytán olyan drágán adhatja el, ahogy akarja.

Bár már minden intézkedés megtörtént, hogy a bevásárlási engedélyek rendezésével szakítsanak, azt hisszük, ha a törvényhatóságok szót emelnének a tervezet ellen, meglenne a foganatja.

— Szeptő, májtoit, pörnése, arcútszállanság -ápolására biztos hatása szer a „Korona tejkrém” (ezelőtt Crème de Laktine), és az párszori használat után az arcot bársonyimávé és hófehérre teszi. Egy kis tégely 1.20 K. Nagytégely 2 K. Kapható Szűts Róbert gyógyszerárban.

TÁRCA.

Mennyi táplálék kell az embernek?

Írta: Hajós József.

II.

A háborús élelmiszerhiány parancsolja, hogy a növényi táplálékot is jobban megbecsüljük s gazdaságosan kihasználjuk.

Ismeretes, hogy az állatmuk fogyasztott állati táplálék közvetve szintén a növényvilágból származik. E kerülvő út természetesen jelentékeny anyagvesztéssel jár, mert a növényi táplálékok nagy részét az állati test a saját életműködéseinek fenntartására használja. A növényi tápszerek leggazdaságosabb kihasználása a közvetlen elfogyasztás. E szempontból jogosan mondták, hogy a sertés a mai inséges időkben, az ember tápszertelkültségére, bizonyára meg is szüntették a sertéstartási engedélyt, ha a zsírszűkítések lehetnek volna növényi magvakból, olajokkal pótolni.

Az ember és az egész állatvilág táplálkozásában teljesen a zöld növényvilágtól függ, mert a növények készítik a szerves anyagokat a levelezőleben a napfény segítségével szénávból és vízből a levegőből felvett szénávból a levelező klorofilzsemeit felbontják, az oxigén elillan a levegőbe, a szén pedig a gyökerek által felvett víz elemeivel, az oxigénnel és

hidrogénnel keményítővé alakul. A keményítőből és a gyökerek által felvett nitrogénnel és foszforvegyületekből készülnek a fehérjék.

A levélben készült szerves anyagok a levél nyelén és a száron át a növekedés helyeire vándorolnak, oda, ahol új gyökerek, száraz és levelek keletkeznek. Oda vándorolnak, ahol mint cukor, keményítő, zsír és fehérje halmozódnak fel, hogy a fiatal utódot táplálhassák. Ezek a növényben levő raktárak főleg a magvak, termések, a gumós száraz és gyökerek. Ez az oka, hogy az ember főleg e növényrészeket választja táplálékul, míg maga a növény levele és szára csak alárendelt tápszer, minő pl. a saláta, spenót.

Nézzük most egyenként növényi tápszereinket növénytani sorrendben, tehát először a lomb-leveleket, majd a szárazakat és gyökereket, végül a magvakat és terméseket.

A zöld lomblevelek a növénynek legfontosabb táplálkozási szervei, mert ezek készítik a fény hatására szénávból és vízből a keményítőt. A levél táplálék, minél több keményítőt tartalmaz. A leveles főzélének valót célszerűbb este szedni, mint reggel. Ugyan miért? Mert a levélben a nappal keletkezett keményítő az éj folyamán feloldódik cukorra alakul és a levélereken át a szárhoz vándorol. Sachs életantudós már régében megfigyelte, hogy a napraforgó egy levele augusztusi

nap folyamán a keményítő képződés miatt száraz anyagának 21 százalékkal nehezebbé válik. A zöld levelek tápláló értéke általában csekély.

Főzélékkel közt leg táplálókabb a spárga és a karfiol. Ugyanis mindkettő főleg fiatal embrionális részekből áll, melyeket gyenge sejtfal, nagy protoplazma és nagy sejtmag jellemmez. Valamely 20 cm. hosszú vastagabb spárgaszál 14-15 millió sejtből és ugyanannyi sejtmagból áll, s az kiváló tápértékű.

A főzélék a gyümölcsökkel egyetemben aránylag nagy mennyiségű szervesen tápsókat tartalmaznak, melyek a husban s kenyérben kevés mennyiségben állnak rendelkezésünkre. E tápsók valamint a főzélékben levő vitaminok az egyoldalú táplálkozás káros hatásait megszüntetni képesek. Ilyen egyoldalú táplálkozás révén fellépő betegségeket a hancsolt rizst fogyasztóknál a beriberi, a kukorica evőknél a pellagra és a tengerészeknél a skorbut. Minde betegségeket elkerülhetővé teszi és gyógyítja a főzélék fogyasztása.

A gyökértermékek közül legfontosabb a cukorrépa. A cukor oly dus kalóriájú tápanyag, mely a lisztnek és kenyérnek, sőt a zsírnak egy részét is helyettesítheti.

Legfontosabb tápanyagtartalmú növényünk a burgonyagumó, annak sejtjei keményítőszemekkel vannak megrakva. Bár a nitrogéntartalmú anyagok meny-

nyisége a burgonyában csak 2 százalék, de a burgonya hektáronként 360 kg. nitrogéntartalmú anyagot termel, míg ugyanakkora buzafölde csak 280 kg. fehérjét szolgáltat. A burgonyanövénytermő ereje 8-9 szerese a buzáéknak ugyanakkora területen. Ezért főleg burgonyaföld keményítő termelése is kétszer akkora, mint ugyanazon nagyságú buzafölde, bár a burgonyában csak 20 százalék keményítő, míg a buzában 70 százalék.

A gabonaféléknél a szem egy-magva száraz termés, egyik végén a liszttesten van a csira; a külső kéreg alatt van a sikkér réteg, s az fehérjékben gazdag. A sikkérsejt falai vastagok, a keményítőt tartalmazó belső sejtek falai pedig vékonyak, ezért az emésztő nedvek a sikkérsejt belsejébe hatolnak s ott a fehérjéket feloldani nehezen képesek, annál könnyebben végzik ezt a belső sejtekkel.

Kiváló tápértékű kenyérmag a rizs (sajnos, most alig jut hozzánk) mert 75-80 százalék keményítőt tartalmaz, de fehérjékben szegényebb, mint a mi gabonaféléink.

A hüvelyesek termények magas tápértékű közismert. Fehérje tartalmuk átlag kétszerese a gabonaféléknél. A buza fehérjetartalma csak 12. százalék, a babé 23, a lencsée 26. A hüvelyesek termékeinek is, mint a gabonafélék. A hüvelyesek nagymértékű fogyasztását a nehezen emészthetőségük korlátozza, mert a hüvelyesek sejt-szállai még vastagabbak, mint a gabonaszemeknél. Epen ezért: a

HIREK.

Jegyjegyrimék.

Háborús jel,
 hogy mindenhez jegy kell!
 És még jegyért sem kapsz semmit,
 a boltos rád sem hederít,
 a kofanéri elfordul,
 a gyomrod éhen felfordul,
 ha milliomos nem vagy,
 mert hát az idő nagy!

Ellenben jegyed van elég:
 telen ha fűzöl, ez is ég,
 a vízben olovad, mint a só,
 azt mondják, öröve is jó;
 füstölve pompás csemege,
 de dohány is van belőle,
 sőt posztó is, óh mekeke!
 csak talpnak nem jó, hanem rossz
 mert sajnos tilos: papiros.

De jó már egy új rendelet:
 jegyben sem fogs bőségéd,
 jegyben sem fogs duszkáni
 boltok előtt őrztálni,
 liszhez, sóhoz, mázhoz, mézhez,
 cukorhoz, sőt jegyzőséghez,
 menetjegyhez, elfegyzéshez;
 szóval minden jegyhez kériek
 ezüzl e rendeleltre
 jegyjegy kell előbb zsebedbe.

— Parancsnokhelyettesítés. Dr. Tyrmann József főorvosorvos a hadikórházak parancsnoka hosszabb szabadságra távozott, ez idő alatt a tartalékkórházak parancsnokságával dr. Davida ezredorvos, a barakkórház vezetésével pedig dr. Radnai Sándor ezredorvos bízták meg.

— Katonai kintüntetések. Rencz István 17. honvédsárgyvezredbeli százados 3. oszt. vaskoronarendet a hadiékintményre kapta.

babot, lencsét, borsot stb. célszerűbb péppé főzve fogyasztani, hogy a kihasználás teljesebb lehessen.

A gyümölcsök cukortartalmuk miatt becses táplálékok. Az alma, körte, cseresznye s más édes gyümölcsök 7–10 százalék cukrot tartalmaznak, ezért jóval táplálóbbak, mint a leveles főzelékek, de fehérjertartalmuk kevesebb.

Sokan azt vélik, hogy a hushoz legközelebb álló tápértékű növények a gombák. A valóság pedig az, hogy az ehétó gombáknak nitrogén anyagot tartalmaznak, főleg fehérjét. Így pl. a sampion 5 százalékot, a szarvagomba 7-5 százalékot. De a gombák fehérjertartalmát a mi emésztőszerveink nem tudják kedvezően kihasználni, mert a gombasejtek falait a cellulozon kívül kitűn is körülveszi s megakadályozza, hogy az emésztő nedvek a sejtfalakon áthatoljanak.

Végezetül néhány gyakorlati értékű megjegyzést.

Már régebben észlelték, hogy a kukoricával való egyoldalú táplálkozás a pellagra betegségét okozza. Nitescu vizsgálataiból kitűnt, hogy a friss termést kukorica kevésbé emészthető, mint a régi. A kukorica elégtelen tápértéje abban leri magyarázatát, hogy a kukorica fehérjében tryptopnan egyáltalán nincs, glyocoll és lysin pedig kevés van. Kukoricával táplált kutyák véreben ki lehetett mutatni kukoricahéjfehérje ellenes védő fermentumokat, miből bizonyos, hogy az ilyen állatok pusztulását kuko-

— Katonai kinevezések. Dr. Lauschmann László segédorvos helyettes, a m. kir. 40. honvéd hegytüzérszázad főnöke segédorvossá nevezetett ki. — A 69. gyalogezrednél Krause Lajos alezredes ezredessé, Gerdy Zoltán, Horváth István, Lili Viktor és Wahlers Henrik tartalékos zászlósok hadnagyokká nevezetett ki. — A székesfehérvári menéskar katonai osztágnál felsődriehtonai Petkó Szantner Tibor főhadnagytiszadós, Brokés Jenő 10. huszárezredbeli őrnagy alezredessé, vs. Slojanovits Győző 13. huszárezredbeli és Rajeczai Burián Mihály 10. huszárezredbeli századosok őrnagyokká léptek elő.

— Aranyünnep Székesfehérvárott. Székesfehérvár városi elemi iskoláiban vasárnap tartották meg az Aranyünnepet. Mindegyik intézetben a növendékekkel ünnepélyt tartottak, s az beszédből és szavaltokból állott.

— Kongregáció ünnepély Erzsébeten. Az ercsi leányok kongregációja f. hó 17-én tartotta ünnepélyes tagujtását. A felvételi szertartást a beteg-prézes helyett Siktai Molnár Imre ny. cs. és k. hadosztály plébános tartotta. Tartalmas szép beszéd kíséretében több új tagot és jelöltet vett fel. A kongregáció már 6 éve áll fenn, évről-évre gyarapszik nemcsak tagjainak számában, hanem munkásságában is.

— Katonai felülvizsgálat alapján szabadságot katonakötelesek összeírása. A m. kir. Honvédelmi miniszter 129515. számú rendeletével mindazon egyéneknek összeírását rendelte el, kik e háború óta csapatotestiek által mint felülvizsgálat utján népfel-

ricafelügyelmezés okozza. Természetesen mindez csak a kizárólagosan kukoricatáplálkozás esetére áll fenn.

A növényi eledlek tápértéke igen különböző. A rozsenyér és a fehérenyér körülbelül egyenlő tápértékűek, 100 grammonként 231, illetve 213 kalóriát adnak. 100 gramm borsó tápértéke 298 kalória, a babé 290, a lencséké 308. Ertelhető, hogy a növények tápértéke ingadozó a fajta, származás és az évelőanyagok szerint. Némely fajták fehérjében s keményítőben gazdagabbak, mint mások, a termés is különböző lehet a talaj és az időjárás szerint.

A burgonya tápértéke 100 gr. után 92 kalória, a sárgarépaé csak 40, a zöldbabé csak 36, a spenóté csak 25, ezeket a zöld főzelékeket inkább a tápsókban való gazdagításuk teszi becses élelmiszerekké.

Természetes, hogy az így kiszámított értékek csak megközelítők, mert a főzési receptek nagyon különbözők. Jó rántással a gyenge zöldségből is lehet értékes főzelék. No és a hozzávalók mennyiségét a háziasszony és szakácsok csak a cinkoritmények készítésekor szokta kimérni, mert a nagy gyakorlat folytán a mindennapi ételéhez való mennyiségeket szemérmétkel tudja. (Csak az elsőtst követik el gyakran.) Fogadni mernek azonban, hogy a főzésművészet mesterei közül is 100 közül 99 nem tudná megmondani, hogy miért kell az ételket megfőzni? Erről némsokára majd külön tárcában csevegünk.

— Halálözások. Részvétellel vették a gyászirt, hogy Tózsér Jánosné, szül. Romáts Erzsébet élete virágában, 35 éves korában hosszabb szenvedés után elhunyt. Férje, Tózsér János a Hangya derék tisztviselője s hitvalló katolikus férfi még 1914 ben orosz fogságba jutott s a kezdetben sűrűn jövő levelek több mint egy éve elmaradtak; a retienetes bizonytalanság az egyébként is gyenge természetű húst a gyors pusztító sorvadást előidézte. Temetése nagy részvét mellett hétfőn délután volt a Jancsár u. 19. sz. gyászszobából. Az elhunyt egy kis árvt hagyott e földön: Tózsér Erzséket, a Ferenc József intézet növendéke.

— Rekivírlnak a vármegyében. A vármegyében 70.000 métermáza gabona van, amit még nem szál; litottak el. A vármegye alispánja most ennek beszállításáról gondoskodik és egyuttal újabb rekivírlást rendel el, mert még sok helyen fölbeszűtnek a gabona. A gabona beszállításáról minden szombaton távirati jelentést kell a főszolgabírói hivatalnak adni s az továbbítja a kerület eredményét az alispáni hivatalnak. Az újabb rekivírlásra azért van szükség, mert az utolsó heteleken a vármegyének magának kell gondoskodnia az ellátásról. Az országos közlelmezés ez intézkedését a Fejérmegyei Napló már ismertette.

— A hős főorvos temetése. Potyondy László dr. ezredorvos, az ojtói szorosban szent karácsony estőjén oláh golyótól szíven találva hősi halált halt, tegnap hétfőn délelőt he lyezték nyugalomra a sóstói temetőben. Az elhunyt felesége, sűllő, testvérei az őszinte igaz gyász szomorúságába borultan vettek részt az utolsó ut lelkeztató bánatában. Velük gyászoltak jóbaráik, ismerőseik s a katonaság, ez hivatalosan is résztvevett a gyászszertartáson. A temetést Kisteleki István esp. plébános végezte, agyászénekután Prohászka Ottokár dr. megyéspüspök mondottrövid beszédet, odaállítván az elköltözöttet, mint a székesfehérvári áldozatok idejének egyik tényezőjét, de akitől csak ideiglenesen váltunk meg. Az Istenből kipattant szikra a földi élet imbolgásait után visszatért az örök Fény forrásához, az Élet Atyjához, akinek dicő tőlelétességéhez képest a nap is csak árnyék marad.

— Nagylelkű adomány. Szegeleth Mihály, akai bérió, István nevű fia elhalálózása alkalmával 100 koronát adományozott a Felső Kereskedelmi Iskola segítő egyesületének. Az iskola igazgatósága ez uton is köszönetet mond a nagylelkű adományért. Szegeleth István felsőkereskedelmi iskolai derék tanulóit vasárnap délután, lemették el, a temetésre kivonult az iskola tanári kara s ifjusága, sírjánál egyik osztálytársa bucsuzót is mondot.

— A Székesfehérvári Takarékpénztár alapfőke emelése. Szombaton délután 3 óraker tartotta a Székesfehérvári Takarékpénztár gróf Cziráky Antal előnöke mellett rendkívüli közgyűlést. A tárgy az alapfőkének 900.000 koronáról 1.200.000 koronára való Csikos Andor cégvezető elterjesztette az igazgatóság javaslatát, s azt a megjelölt részvényesek hozzászólás nélkül egyhangulag elfogadták. Elhatározták 500 darab új részvény kibocsátását 1605 korona kibocsátási ár mellett, s abból befolyik összesen 802.500 korona. Ily módon a Takarékpénztár alap és tartalék tőkéje közel 3 millió koronára fog emelkedni.

— Köz és magántisztviselők szövetségére. Az alakítandó szövetség f. hó 23 án, szerdán d. u. 5 óraker tartja alakuló közgyűlést a vármegyeházán nagyteremben. A közgyűlésen jelen lehetnek mind azok, akik a jegyzési íveket aláírták. Ezek nevére a meghívók számentek, számszerint vagy ezer darab. Az íveken sok nevet nem lehet elolvasni, sokan nem írták oda a lakást. Ha tehát valaki, aki számat tart rá, nem kapott meghívót, azt megkeresni lehet a Vértés József tanárnál, a felső kereskedelmi iskolán.

— Kis Jakab Sándorné, sz. Boross Anna folyó hó 20-án elhunyt. Temetése ma d. u. fél 5 óraker lesz Temetősor 22. sz. gyászszobából.

— A román harcterről. Tegnap az Oltáriszég imadásában könyörögtek áldást a felsővárosi hívek. Az áldás és kegyelem napján két családba a boldogság verőfénye költözött be. Az egyik Horváth Pál Sörpince utcai lakos családja, a másik Hegyi Ferenc Malom u. 16. sz. lakosé. Mindegyik a harcúter küzdött hazájáért. Szeptember 1-én a román fronton mindegyik eltűnt. Azonban többen egész határozottsággal állították, hogy föltétlen bizonyossággal hősi halált haltak, mert hiszen az oláh csordák ott mindenkit lemészároltak. A bánatba borult családok nem adták föl a reménységet, amelynek példaközl szikráját azok a bizonyos "jóakarók" annyit szertelettséggel tiporták. Most aztán, a hitközség magasztos ünnepén vártanul megérkezett mindkettő irása, hogy: "Ibess vájb, unz kécz kút." Az ártéct nem írták meg, mert nem írták meg, azonban azt egyelőre szívesen el is engedik nekik, hiszen ha igaz, hogy a berni közvetítés az orosz és magyar hadifoglyok kicserélése ügyében tárgyal, már előbb hazaérnek gyalog Magyarországra, mintha háborus postára bíznák a böcsös irásaikat.

— Rendkívüli közgyűlés. Fejérmegyei bizottsága május 30-án d. e. 11 óraker a székház em. nagytermében rendkívüli közgyűlést tart, s azon a bizottság tagjainak a választójogi törvény tervebe vett reviziója kérdésében való állásfoglalása, a vármegyei alapokból hadikölcsön kötvények beszerzésének elhatározása, az alispán szabadságról iránti kérelme tárgyalva, Az állandó választmány tagjai s azon délelőt 10 óraker gyűlést tart.

— **Egyenlőségének körmere** ütnek. A Fejérmegyei Napló olvasóközönsége ismeri a lapocskát, mert többször szó esett róla üldözési mániában szenvedő, túlhajtott, neveléses, sokszor izléstelen, provokáló hangú *korra antiszemitizmus* miatt. Ez újságocská ugyanis mindenkiert antiszemitát lát az egyetlen Baltazár református superintendensét kivéve s bevesebb offenzívákat próbálgat indítani azok ellen, akik nem balhazároskodnak. gusztyusa szerint, mint az angolok csinálják a németek ellen. Persze úgy jár mint az angol, agyonfiaskázza magát. Ezt mondani is felesleges. Valamint azt is, hogy magának a zsidóság egy jó részének sem tetszik ez a folytonos hephepszt, amely ez újságnak hetikenyere. Most ez a kis Egyenlőségecske megjárta. Ugy történt a dolog, hogy Nyitran gabonacsempészés volt. A csempész urak a tisztelt lap társ védetei közül kerültek ki, s ezt a szerinte antiszemitakodó újságok nem voltak szívesek elhallgani. Egyenlőség ur erre gurulni kezdett s egyenesen a düht választotta ellenfelekeseül. E pozíciójából azután mennydörgött és villámolt és cikázott és ragalmazott és gyanusított és kidühözt, hogy a csempész urak a tisztességesebb emberek a magyar kereskedelemben. Valamennyi bolond altruista. Nem ok a gazemberek, hanem a rendőrök meg a csendőrök. E vadállatok addig kínozták a derék urakat, míg vegre csempészéssel vádolták önmagukat, ilyeneket írogatt az Egyenlőség ur. És csúnyán megjárta. Szokás szerint tévedni *méltóztatott* neki. A csempész urak ugyanis mégis elkövezték valami kis inkorészt, mert a bírák holmi börtönbüntetést szabtak ki rájuk. És kislít, hogy azok a gazemberek rendőrinkvizitorok meg vadállat csendőrök, kutyafejű detektívek még se olyan bestiak; csak kötelességüket teljesítették, amikor az Egyenlőség mártírjait fülöncsipték. Hát ez igazán *péth*. Nem elég, hogy a csempész urak ra nem sikerült Torquemeda históriáját applikálni, hanem most a tisztelt szerkesztőség körül kezd furdjogálni a Torquemeda szellő. A bíróság most még többet őt fogja megkínozni úgy mint nyitrai védeceit azok az utálatos rendőrök. Jól lesz, ha a törvény e nyitrai csempészést és rendőrségbemázolást nem veszi tudomásul és békén hagyja az Egyenlőségét, mert különben a legközelebbi „Glosszában” őt is bekönyvelik a dühös antiszemiták lajstromába. Az Egyenlőségénél már csak így megy. Mindenkiül antiszemitát csinál. A gojok mindazok. A református gojok is. Nemsokára a zsidókat leantiszemitázza. Az egész ország antiszemitá lesz az Egyenlőségét és Debrecen ékeségét kivéve.

— **Cipót lopott.** Ozv. Horváth Panna, Ferencné. Nagykanizsáról Székesfehérvárra látogatott s a szombati piacon egy pár cipőt elemelt. Különcsített a polváját azonban tagadja, sőt meséje szerint az ő pénzt is ellopják. A nagykanizsai rendőrség jelentése szerint Horváthné rovimintuul tolvaj. Nagyra valószínű, tehát, hogy a cipőt lenyelve ellopja, az ő pénzt pedig senki sem emelte el.

— **Testedzés.** Vörösmarty Mihály tomatanártörívással egybekapcsolt négyhetes svéd tomatanoyamot nyit május 29 én fiuk számára az állami főreálisokla tornahelyiségében. Ugyane napon kezd meg a leányok tomatanítását is. A fiuk órái délelőtt 8—9, a leányoké pedig délután 6—7 lesznek. Beiratkozni lehet a tomatanár Vilmoscsászártér 16. sz. a. lakásán.

— **Legelőnyösebb hadikölcsön** jegyzés. A hadikölcsönjegyzés legelőnyösebb módját a Székesfehérvári Hitelszövetkezet nyújtja. Nem csak hogy lombard kölcsönököt ad mindjárt a jegyzés pillanatában, tehát ekként a legmagasabb jegyzéseket is lehetővé teszi; de azoknak is megkönnyíti a jegyzést, akiknek most egyáltalán nincs készpénzük. A hitbetétek után ugyanis bárki jegyezhet hadikölcsönt *hetli 20 filleres betétenkint 100 koronát.* Pl. 2000 koronás jegyzéshez tehát mindössze 4 koronás hitbetétet kell váltani. Tekintettel arra, hogy a mostani hadikölcsön még az eddigieknel is előnyösebb, jó lélekkel ajánljuk bárkinek, hogy *előtt* a lombard kölcsön, akár hitbetét után jegyezzen hadikölcsönt a Hitelszövetkezetnél. (Hivatalos helyiség: Tavirada utca 6.; hivatalos órák: csütörtökön és szombaton délelőtt 9—12-ig.)

ESKÜDTSZÉK.

A májusi esküdtszék Boda István pátkai gazdaember ügyével kezdte meg ciklusát Say törvényszéki bíró elnöklété alatt. A szavazó bírák Sipos és Hajcsék törvényszéki bírák voltak, dr. Keller Gyula a vádat képviselte, dr. Kneifler Ferenc a védelmet látta el. A jegyzőkönyvet dr. Bona Jenő vezette. Az esküdtszék a következőképen alakult meg: Koronafy Károly, Tóth, Pakozdi György, Wiener Armin, Fister József, Rátz Soma, ifj. Lits Ferenc Vály Ferenc, Leszlauer Sándor, Nyitray Ferenc; Király István, dr. Fehér Ferenc, pótesküdték: Sziklay Gyula, dr. Szegő Miklós, tegyverszakerítőül Lendvay Oszkár honvédszázasos szerepelt.

A vád története a következő: Boda István a mult évben forgópisztollyal rálőtt Ind Jánosra. de nem talált. Egy házban laktak és régi viszálykodás volt közöttük. Az esküdtszék meg egyszer tárgyalta ez ügyet s felmentő ítéletet hozott. A kuria új tárgyalást rendelt el s ezt hétfőn végezte az esküdtszék. Az ítélet meghozatala az este órákban várható.

APROHIRDETÉSEK

Fűszerüzleti berendezés eladó. Tolnai-utca 5. sz. alatt.

Asztalok, ablakok, ágyak, vasmosdók és egy előszoba fal eladó. Lakatos-utca 16. sz. alatt.

Házvételre tarsat keresek. 1400 □-l terület épületekkel, a város legszebb helyén. Bővebbet Gyümölcs-utca 41.

Májusi juhturó és sajt 1 kgr. 8 korona 60 fillér, naponta érkezik; kapható Szilgethy Testvéreknel.

Két éve tragyázott két buzaiföld, amely kukoricával és réppamaggal van elveve, bérbe adatik. Tudakozódni lehet József-utca 3. sz. Almássy Jánosnál.

Ósz-utca 18. szám alatti ház szabadkézből eladó. Felvilágosítás nyerhető Ósz-utca 16. szám alatt.

Jó hangú rövid zongorát keresek sűrűgösen bérbe. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbít.

Szobabútor rámástól együtt eladó. Sarló-utca 29. sz.

Egy bojtiszolga felvettetik Kna-zovitzky divatruházában.

Nemes krizantim palánta külföldi színű fajtákból kapható: Széchenyi utca 26.

Utcal és piaci arusításra ma gye jutalek mellett elarusítók keresetnek. Tizennégy éven felüliek jelentkezhetnek a kiadóhivatalban.

Féjes-salátá kapható Széchenyi utca 26.

Köhögés ellen különösen bevált háziszor a Störk-pásztila. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűts Róbert Károly király téri gyógyszerárban.

— **Bojtortján** hájszszes koprá sodás, hajhullás ellen; árujeje 2 korona. Kapható Szűts Róbert gyógyszerárban.

Meghívó.

A székesfehérvári gazdakör 1917 évi május hó 28. napján :: délelőtt fél 11 órakor :: a városzhaz tanácsstermében

gazdaköri közgyűlést

tart, s arra tagjait ezennel meghívja. A közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

- Elnök.**
- Tárgy:**
1. Elnöki jelentés.
 2. Jegyzői jelentés.
 3. Az 1916. évi zárszámadás megvizsgálása és számvizsgálók-nak felmentés megadása.
 4. 1917. évi költségvetés megállapítása.
 5. Tisztikar megválasztása,
 6. Kisorsolása folytán kilépő választmányi tagok részre választása.
 7. A számvizsgáló bizottság egy évre megválasztása.
 8. Esetleges indítványok.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

5667/1917. szám.

Hatósági figyelmeztetés.

Több oldalrol értesülést szerzetem arról, hogy a város területén egyesek a rozsvetést már most használják. Mivel ez a közellátás érdekeit veszélyezteti, a legnyomatékossabban figyelmeztetem a gazdákat, hogy az ily eljárástól az elháríthatatlan szükség esetét kivéve, tartózkodjanak, mert máskülömben a 1577/1917 M. E. számú. rendelet értelmében súlyos elbírálás alá eső kihágást követhetnek.

Székesfehérvár, 1917. évi május hó 19-én.

Dr. Saara, Gyula. polgármester

Úrania színház.

Hétfőn és kedden, május 21 és 22 én: **Két filmszenzáció!**

Szemben az élettel. Dráma 3 felvonásban.

A CIPŐKIRÁLY. Aktuális bohózat 3 felv.

Rendes helyárak. Előadások kezdete fél 7 :: és fél 9 órakor ::

NAGY KERESETHÉZ JUT, ha a **FEJÉRMEGYE NAPLÓ** és az **„UJ LAPOT”** árusítja.

Laphiholdrsra vállalkozók a kiadóhivatalban jelentkezzenek.

Évesállás, biztos jövedelem.

Aikalmos könyv ajándékok.

a **Szociális Missziótársulat** kiadásában megjelent:

Dr. Prohászka püspök: „Elmélekésék az Evangéliumról” című műnek bővített és 10 kisziaku kötetre osztott kiadása.

1. Rorate coeli vászonkötésben 2— K.
2. Gloria in Exelsis vászonkötésben 2— K
3. Jordán parijától Tábor-hegyig 3— K
4. Táborhegytől Bethániaig 2-20 K
5. Bethániától a Golgotháig 2— K
6. A keresztfa alatt 2— K
7. A feltámadott nyomában 2-40 K
8. A Szépszeretet Anyja 2— K
9. A pünkösdi lélek 1-60 K
10. A tulvilág tornacsaiban 1-40 K

Januártól kezdődőleg tekintettel a felemelt nyomdaárakra könyveink árát 20 százalékkal felemeljük.

Itt jelent meg Foerster tanár alatt felsorolt 2 világhírű műve: Az élet művészete kötve 4-40 K füzve 3— K „ „ jellem 3-20 K „ „ kötve 4-50 K

Kapható a Szociális Missziótársulat kiadóhivatalában (V. Gizella tér 3.) és minden nagyobb könyvkereskedésben.

Apollo - színház.

Hétfőn és kedden, május 21 és 22 én: **Amerikai filmszenzáció!**

GYÖZÖTT A SZÉPSÉG Detektiv-történet 3 felv.

Remek pótműsor. Előadások fél 7 és fél 9 órakor.

Rendes helyárak.

Szerdán, máj. 23-án: Bródy Sándor csodaszép regénye: **NOFÉHERKE.** Főszereplő: Rozsa Oszkár.